

Punt de Vista

El Punt Avui expressa la seva opinió únicament en els editorials. Els articles firmats exposen les opinions dels seus autors.

GRUP HERMES

President: Joaquim Vidal i Perpinyà.
Consell d'Administració: Lídia Vidal i Juventench (vicepresidenta), Eduard Vidal i Juventench, Esteve Colomer i Font i Joan Vall i Clara.
Consell Editorial: Xavier Albertí (president), Joan Villarroya (vicepresident), Joan Ballester, Maria Favà, Lluís Foix, Rosa Font, Jordi Maluquer, Jaume Oliveras, Vicent Sanchis, Llorenç Soldevila, Antoni Vila Casas i Pep Collellidomont (defensor del lector).

Direcció Executiva: Joan Vall i Clara (conseller delegat), Xevi Xirgo (Informació General), Emili Gispert (Informació Esportiva), Toni Muñoz (Serveis), Josep Madrenas (Webs i Sistemes), Albert París (Comunicació), Anna Maria Ribas (Gerència Comercial), Miquel Fuentes (Administració i RH), Lluís Cama (Producció), Concepció Casals (Distribució) i Ricard Forcat.

ESCRIURE, VULL DIR ESCRIURE LITERATURA, ÉS UNA FAENA O PROFESSIÓ FUNESTA

Joan F. Mira

Escriptor

El crític necessari

Es dies posteriors al 18 de setembre, data de la mort de Marcel Reich-Ranicki, els diaris alemanys omplien pàgines i pàgines de comentaris, glosses, citacions i records del gran home, i jo diria que en cap altre país la figura d'un crític literari (un gran crític, això sí, segurament el més gran, i un personatge excepcional) hauria pogut provocar un ressò equivalent, ni de lluny. A la cerimònia de comiat fúnebre, la Trauerfeier, hi havia fins i tot el senyor Johannes Gauck, president de la República Federal, fet que em costaria d'imaginar a Itàlia, a França o als Estats Units d'Amèrica. En els discursos, algú va recordar el principi que governà tota l'activitat professional del gran difunt, l'arrel de tota teoria possible i de tots els judicis possibles: "Hi ha llibres bons, i llibres dolents." Llibres bons i llibres dolents, en una extensa varietat de gradacions, aquest és el primer fonament del judici crític, si ha de ser més que una simple ressenya, un comentari neutral o una descripció simplificada, tal com sol passar entre nosaltres. Als teòrics institucionals (especialment als universitaris...) els agraden les idees opaques i la terminologia tècnica o gremial, què hi farem, però els jutges, si han de ser jutges, també tenen l'obligació de condemnar, quan els ho mana la consciència i d'acord amb la llei.

MARCEL REICH (EL RANICKI LI'L van afegir després, els anys de règim comunista, per polonitzar-li una mica el nom) era, en efecte, un jueu polonès, educat a Berlín, expulsat a Varsòvia el 1938 i salvat miraculosament de l'extermini, que després de la guerra tornà a viure a Polònia i que se'n va cansar i va tornar a Alemanya per pròpia voluntat. Era jueu, i ho va ser amb totes les conseqüències, era polonès de naixement, i els alemanys havien volgut destruir el seu poble i la seua terra. I ell va tornar al país dels alemanys: tornà perquè, segons afirma ell mateix de manera admirable, la seua pàtria verdadera era la literatura alemanya. Ja veuen si era complicat el segle XX, quan un gran home de lletres com Reich-Ranicki, un dels més grans, ha de buscar justament en les lletres la seua identitat com qui diu nacional. Tan profund pot arribar a ser, almenys en una certa Europa, el sentit i el valor d'una llengua i d'una literatura.

ESCRIURE, VULL DIR ESCRIURE literatura, és una faena o professió funesta, com ja afirmava Josep Pla fa molts anys, que sabia molt bé de què parlava. I fa pocs anys, un amic molt entès en literatura passà un dia sencera a casa meua, dedicat a fer-me una entrevista que es publicà en forma de llibre

prim. I arriba un punt que em pregunta: "I de la crítica, què en penseu?" I jo que li dic, segons que apareix en la transcripció: "Si m'he de referir al que en aquest país es considera crítica literària i que, en la majoria dels casos, no passa de ser una recensió o una ressenya breu i sovint apressada sobre

Un crític ha de ser capaç de dir amb tota claredat què li agrada i què li desagrada, què és bo i què no del llibre que comenta

el llibre en els diaris, he de dir que no m'encuc queixar. La majoria de les vegades m'he sentit respectat i tractat amb el mínim de seriositat que crec que qualsevol autor es mereix. El que sí que trobe a faltar –i així ho he escrit en algunes ocasions– és un paper molt més valoratiu de les crítiques. Un crític s'ha de mullar. S'ha d'arriscar. Ha de ser capaç de dir amb tota claredat què li agrada i què li desagrada, què és bo i què no del llibre que comenta. I per què, és clar. No es tracta d'explicar de què va l'argument. Això no és crítica, és una altra cosa."

I CONTINUAVA: "Un crític ha de comparar i relacionar el llibre que té a les mans amb altres d'ací i de fora. Ha de valorar. La conseqüència de la situació actual és que en literatura catalana tot es despatxa al mateix

nivell, com un *totum revolutum* que no distingeix la gran quantitat de llibres mediocres que surten dels que realment tenen un gruix i una consistència digna de ser tinguda en compte. I, d'altra banda, el país és tan complicat que alguns dels pocs crítics –diria que són tres o quatre a tot estirar– que realment són rigorosos passen per antipàtic i enemics de no sé quantes coses. Si alguna vegada he estat realment satisfet d'una crítica és quan me l'ha feta un d'aquests personatges amb fama de durs o punyeters. Amb independència de si em deixava bé o no, per a mi allò que opinaven sobre el que jo havia escrit tenia un valor diferent." Això pareix que vaig dir, i després he retrobat idees i paraules d'algú que, segons opinió general, era especialment punyeter, implacable, i que en sabia molt de literatura, moltíssim: l'insigne, lleig i antipàtic Reich-Ranicki. Sabia, sobretot, per què un llibre és dolent, o mediocre o bo, i sabia explicar-ho.

L'ESCRITOR, DEIA EL CRÍTIC, és un ésser d'un gènere particular: egocèntric, vanitós, dotat d'un sentiment extremat de la pròpia importància i d'una necessitat malaltissa de ser reconegut: experimenta la mínima crítica com una ofensa personal, com un insult monstruós. Això contestava Marcel Reich-Ranicki a una entrevistadora de *Le Nouvel Observateur* quan aparegué la versió francesa de *Mein Leben (La meua vida)*. La periodista innocent li preguntava: El vostre esperit polèmic i els vostres judicis de vegades implacables us han valgut odis molt sòlids: com els suporteu? Són els riscos de l'ofici, respon el crític. I a continuació defineix els escriptors d'aquella manera tan exacta, on jo m'hi reconec sense dificultat, i supose que també els meus companys d'ofici, que experimentem la crítica com una ofensa personal. O hauríem d'experimentar-la, perquè la realitat és que ací no ens ofèn ningú. A mi em fa tota la impressió que els nostres crítics –a València o a Barcelona, i crec que també a Madrid– tenen pànic d'ofendre, de dir simplement que tal llibre (com ara gran part dels meus) és dolent, mal escrit, sense cap interès, un fracàs, un no res literari. I quan li pregunten sobre la vella qüestió de la matèria i l'estil, la narració i l'escriptura, el gran crític s'irrita, amenaça amb el dit, i respon: Des de la nit dels temps, els escriptors contenen les mateixes coses: l'amor i la mort, lligats per aquest laç d'unió que és la precarietat. Els homes pateixen de la vida, s'enamorenen i l'amor acaba malament. Aquest és, en resum, el tema universal dels escriptors: però uns ho fan molt bé, i uns altres no. Perquè quan la periodista li pregunta: finalment, què és per vostè un escriptor?, Reich-Ranicki contesta: un escriptor és algú per a qui l'escriptura és més difícil que per als altres. Gran veritat, en efecte: a mi, modest aprenent perpetu de l'ofici, cada dia em costa més esforç. Gràcies per tant, senyor Reich-Ranicki, i que els vostres col·legues vius tinguin present per sempre l'alt exemple.

GUILLEM CIFRÉ